

Alte Drucke

APOLOGIA || FRANCISCI || MONTANI PRO SOCIETATE || IESV IN GALLIA. || CONTRA ANTONII ARNALDI || Aduocati Parisiensis Philippicam. || Ex Gallico in ...

Richeome, Louis

Cracoviae, 1597

Caput I.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-154864

21

A P O L O G I A
F R A N C I S C I
M O N T A N I,

P R O S O C I E T A T E I E S V

in Gallia

C o n t r a A n t o n i u m A r n a l d u m .

C A P V T I.

*Qualis Philippica Arnaldi; & cur à nullo
hactenus refutata.*

I I E S V I T Æ, indignissimè à te, Arnalde, tractatì, veritatis duntaxat tuendę gratiã tibi responderunt, nullo modo in te tuamq; impudentiam exulceratì; id ipsorum adscribes modestiæ, mentisq; moderatìoni: quòd autem post ipsos nullus ad hunc usque diem boni publici causã, cuius id quàm maximè interest, calamum in manus sumpsit; persuadeas tibi velim, Arnaldo nullus respondet, id non penuria materiæ, sed tui contemptu euenisse. Nam cum tota actio à te instituta, typisq; mandata, nihil aliud sit, quàm furiosa quædam animi abalienatio, & linguæ petulans deerratio, calumniis & imposturis refertissima; non immeritò iudicatum est à prudentioribus & cordatioribus fore, vt silentio & contemptu ipsa per se concideret, vltrix sui ipsius, & refutatione valdè seria, non tam videbantur innocentes defendi, quàm tua stultitiã & vesania magni fieri: cum & Senatus ille, ad cuius tribunal declamasti, Iesuitis

communi consensu absolutis, satis declarârit, te præter mendacia, nihil contra illos attulisse, adeò vt ad ruborem tibi ciliendum nulla alia Apologia opus fuerit.

Cæterùm, quod iam mea sponte & priuato nomine tecum congregior, communi illo iudicio minimè absterritus, non est quod mireris: noui rerum euentus, noua quoque suggerunt consilia. Manifestis etenim indiciis & documentis cognitum est, improbitati tuæ temporis iniuria & iniquitate aliquid auctoritatis accessisse: cum imposturæ & fraudes tuæ, præter omnium spem & expectationem, pluribus caussa Iesuitarum per te in suspensionem adducta, aliorumq; silentio commotis, fucum fecerint, oculosq; perstrinxerint: alij enim tanquam veritati maximè consentaneas arripuerunt: alij imprudenter confirmârunt: nonnulli odio in Iesuitas inflammati, magno auctario adauxerunt; vt, qui nunc passim regnantrabulæ, poëtastrî, & versificatores, qui eadem, qua tu, rabie perciti, canum furentium instar, lunam latratibus insectati sunt: quibus omnibus tu malè loquendi, scribendi, & agendi vberem materiam suppeditasti. Quò fit, vt quamuis hominibus bonæ & probæ mentis ex ipso tuo libro liquidò constet, calumniatorem nequitia tibi parem, à multis sæculis in Gallia non extitisse; nostrorum tamen temporum ea est calamitas & infelicitas; vt plerique, nimio plus creduli, insolentem te reddiderint, & ad actionem hanc, quasi hostibus iam deuictis, excitârint, prætextu Religionis Catholicæ, quam tu, Iesuitarum velatus nomine, pleno gradu perditum vadis.

Quo circa necessarium censui, vt post diuturnum silentium, vocem tandem tollerem; deceptis, & in fraudem impulsis, opem ferrem; aduersarios, plus æquo exultantes, compimerem, teq; lupum esse patefacerem; cum ex gressu pedumque vestigio, tum etiam ex morfu & ululatu; simulq; planum

planum facerem, te in Inuectiua tua nihil aliud spectasse, quam vt infamiae nota aspergeres Ordinem toti Ecclesiae Catholicae vtilissimum, nō sine certo & explorato eiusdem Ecclesiae detrimento. Et hic est fructus, quem mihi hoc meo labore proposui. licet enim non sperem me impetum praesentis persecutionis in Iesuitas concitatae cohibere posse; officium tamen boni & Catholici ciuis Reipub, Christianae me praestitisse arbitror, si quod coepi, felicibus auspiciis terminauero. Quod si conatus parum ex sententia successerit; non modicā tamen vel inde capiam voluptatem, cum meminero, me nulli operae laboriue pepercisse: si tardius, quam par erat, opus hoc suscepi, redarguant me viri, quibus pietas cordi: tu autem mihi gratias age. Nam tarditas mea emolumento tibi fuit, cum interea nactus sis duorum triumue mensium interuallum, quo potissimae tuorum desideriorum parti vidisti reipsa fieri satis.

In consensu publico audiri cupiebas, valuis & foribus non occlusis; Ecce tibi Patissonius, Typographus tuus, vota tua longē superauit. Nam portas Parisienses tibi latissimē pandit, & loco vnus angustī conclauis in palatio, amplissimum tibi in Gallia extruxit theatrum; vt ab innumerabili hominum multitudine, velut circumforaneus & agyrta quidam, in medio foro exaudiaris. Antea perorasti intra certos cancellos & limites: nunc remotis omnibus terminis, vox tua omnes regni Gallicani fines pererrat & penetrat; & vt optabas, seclis durabit innumerabilibus, nunquam intermoritura. Actio tua Iesuitas exterminari cupit: huc enim iampridem ferebatur omne studium Ministrorum & praedicantium: lata est sententia, non quidem te benē vel malē causam agente; plerisque locis perfectum est id, quod decretum erat: in aliis, si prima haec impressio prosperē cesserit, idem fiet; quamuis seriū tuis & Ministrorum ardentissimis

simis desideriis. Votis igitur tuis potitus es, haud sine ingenti voluptate, nemine obstante, nemine impedimentum ullum obiciente. Patiaris ergo, ut & ego nunc auricula vellicata officii tui te admoneam, alioque negotiorum genere distineam; dum scriptum tuum excutio, teque in eandem foueam, quam aliis fodisti, & in illa retia, quæ aliis tendisti, impello. hac tamen lege, ut nullum aliud subeas incommodum, quàm ut omnes clarè perspiciant, qualis sis sycophanta, vel potius bestia. Neque, dum te refello, eodem, quo tu cum Iesuitis, modo, hoc est, calumniis & conuitiis tecum agam: neque alio cognomento à me cohonestaberis, quàm eo, quod doli & technæ tuæ mihi suppeditauerint; cùm mendacia, imposturas & calumnias effutueris, mendax, impostor & calumniator audies: neque aliis coloribus te depingam, quàm tuis.

Arnaldus alter
Medius calu-
mniator insi-
gnis.

Ut autem generatim aliquid de opere tuo dicam, nescio sanè quid aliud toto libro agas, quàm quòd personam & partes eximii cuiusdam calumniatoris egregiè sustines ac tueris; adeò, ut non dubitè affirmare, te quàm simillimum esse Medio, sycophantæ in aula Alexandri Magni notissimò: qui cùm reliquorum calumniatorum dux & antesignanus esset, hoc suis sodalibus dabat cõsiliu, ne alios dictis incessere formidarent, sed potius conuitiis aculeatisque verbis audacter quosuis impeterent & morderent. *Nam, licet, inquit is, quem momordisti, ex vulnere conualescat, cicatrix tamen nunquam obducetur, sed indelebilis remanebit.* Quo præcepto verè exprimitur calumniatoru geniu, & spiritus planè diabolicus; à quo te quoque agitari, factis tuis palam fecisti: in quosuis enim dentes stringis, nullique parcis, sine fronte, sine consideratione & probatione; id vnum curæ habens, ut infames, ut mordeas; iure an iniuria, nihil sollicitus; dummodò vulnere & lædas, siue Iesuitarum bonum nomen & existimationem,

nem, siue eorum animos, qui tibi loquenti aures nimis quàm faciles præbent. Quod probè animaduenterunt familiares tui, spiritumque Mediū illius in te resuscitatum & reparatū agnouerunt. Ex quorum numero quidam rythmos suos, quibus Iesuitas infectatur, te verò ad cælum vsque extollit, sic concludit:

Arnaldus egre-
gius calumnia-
tor, etiam iu-
dicio cuiusdam
sui amici,

*Infamia notati, in omne seculum,
Arnolde, viuent, scripta ex hoc propter tua.
Vulneribus ignominia vera similis est,
Quæ temporis sanet licet longinquitas,
Tamen cicatrix permanebit perpetim.*

Sed vt auctor certius ostenderet in te Mediū animam immigralle, loco ignominie, ponenda erat calumnia; parum tamen interest; paucis verbis satis atro carbone te deformauit. Cæterum, quod necessarii isti tui ad rythmos tam prompti, hæretici sint; testatur vnus ex illis loco & vice omnium, dum ita versibus suis in Iesuitas intehitur:

*Pœnas, vt isti hypocritæ, dignas luant,
Qui teneriora ingenia perdunt funditus,
Exterminandos esse non equidem reor:
Satis superq̃ fuerit, ipsis si accidat,
Melioribus quod factitant ipsi libris.*

Solent Iesuitæ diligēter in id incumbere, vt libri impii & ab hæreticis scripti, flammis absumentur, vt & non ita pridem sub discessum ex vrbe Lugdunensi fecerunt, mense Ianuario, exustis iis voluminibus, quorum precium quingentos aureos transcendebat. Eiusmodi libros appellat iste sycophanta in suis rythmis, *meliores*; ex quo quisque æstimare poterit, num iure in hæreticorum numero & censu tales habeantur,

Sed quod ad Orationem tuam attinet, eam nihil aliud esse pronuncio, quàm opus & commentum insignis cuiusdā

Quale Arnal-
di opus.

D

calumnia-

calumniatoris, mendaciorum penum, imposturarum nidū,
 & calumniarum inconditam congeriem. Numeravi plus
 quam trecenta mendacia, luculenta & splendida, ducentas
 calumnias, inscitiam & stoliditatem propemodum infinitam.
 Ex quibus nonnullas mendaces fallacias refutabo; nam om-
 nes refellere res esset immensi laboris. Caret præterea li-
 ber tuus omni ordine, methodo, & orationis certo filo: ru-
 dis indigestaq; moles est, aculeatis passim iaculis horrens, si-
 milisque herinaceo in se globi instar contracto & collecto;
 nihil enim præter asperos aculeos, sine vlla membrorum di-
 stinctione, ostentat. Quo fit, ut in hac Apologia ordinem
 minimè obseruare queam, coactus sequi tua vestigia, qui
 more bruti animantis sine certo tramite hinc inde auisus &
 deuisus oberras. Illud noueris, me, si quando vnum in locū
 plura confuse & promiscue (quod tibi solenne est) cōgesse-
 ris, in id, quod ibi præcipuum erit, intentum fore. Neq; ali-
 ud Orationem tuam dixero, quàm sermonem furiosi homi-
 nis. Præfatio curta & breuiuscula, argumentum & perioche
 longæ fabulæ est, & magnæ inuectiue exiguum inuolucrū,
 tuarum affectionum & perturbationum virulentissimarum
 compendium, complectens ingens illud fastidium, quo af-
 ficiebaris, cum foribus clausis perorare iussus es; quæ, pri-
 mò statim intuitu, octo illustria mendacia omnium oculis &
 mentibus offert: ex quibus vnum illud: Iesuitas imperasse
 Parisiensibus post illos tumultus Parisiis excitatos, quos *Bar-
 ricades* vocant. Quamuis autem Actio tua perturbatissima,
 omnisque ordinis penitus sit expers; principium tamen, ni-
 si fallor, ab *Exordio* ducit. Id inde coniicio, quod *Exordio* ne-
 cesse sit primum locum tribuere. At ne laboraremus quæ-
 rendis tribus aliis partibus, tua vel Typographi tui Patissonij
 industria, adscripta sunt hæc tria ad marginem vocabula:
Narratio, Confirmatio, Peroratio: exemplo, ut mihi persuadeo,
 & imi-

Ornamenta in-
 uectiue Arnal-
 di.

& imitatione imperitorum pictorum, qui rudi adhuc & vix ^{Arnald. simili} dum nata arte adiungebant picturarum nomina: *Est bos, est* ^{lis est ineptis} *asinus*, vt quid quidque esset, à spectatoribus agnosceretur. ^{pictoribus.} Quare, vt coniectura nos manu quasi ducit in cognitionem ^{Aelian. lib. 10.} Exordii; ita nomina ad oram libri addita nobis vsui sunt ad internoscendas reliquas Orationis tuæ partes.

CAPVT II.

*Refutatio protestationis; quam Philippicæ
sue Arnaldus præmisit.*

E statu igitur mentis deiectus, & quantus quantus es, ob clausas fores, ira accensus, initium ducis à protestatione, qua testaris, te nolle ^{protestationes} ^{ridiculæ & mē} ^{daces calumnia} ^{toris.} *quenquam offendere, qui non stet à partibus Hispanis, simulque polliceris, te religiosè obseruaturum legem amnestiæ, seu iniuriarum obliuionis in gratiam regis Maiestatis, cū vt ais, Iesuitæ contraria protestatione professi sint, se, vt Regi Hispaniæ gratificarentur, acturos contra non paucos, qui se Regi Galliæ deditissent, ac proinde elaborarint, vt non publicè, sed priuatim obducto velo audirentur.* Tempestiuè, vt video, delirare & mentiri incipis. Quorsum enim ista protestatio? Aduocati in confessu iudicum causam agentis officium est, nullius rei potiore rationem quàm veritatis habere; tu protestaris, te nolle quenquam offendere, præter Hispanos, hostes tuos. Fateris ergo, quantumuis vetantibus legibus, te accedere consilio & voluntate nonnullos offendendi: & in ipso operis tui vestibulo declaras, te omnem eò referre cogitationē, vt calumniatoris & detractoris, non autem, vt partes agas ^{Officium Ad-} ^{uocati.} ^{Aesch. contra} ^{Timar. & L.} ^{Quisquis C.} ^{de postulando,} boni Aduocati, cuius est, ius fasque tueri, non lædere vel offēdere. Et quid aliud sibi vult hæc tua protestatio, quàm